

Nr 39.

Ankom till riksdagens kansli den 24 april 1933 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om vissa tillägsbestämmelser till äktenskapslagstiftningen.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 41, vilken behandlats av första lagutskottet, har herr *Linder* hemställt, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av förslag till sådana tillägsbestämmelser till vår äktenskapslagstiftning, som i motionen skisserats.

Motionen är av följande lydelse:

Sedan år 1921 gäller som bekant i vårt land en ny giftermålsbalk, vars höga värde torde bäst bevisas av det förhållande, att de fyra övriga nordiska staterna vid nyregleringen av sin äktenskapslagstiftning åren 1923, 1925, 1927 och 1929 i det stora hela tagit den svenska giftermålsbalken till förebild. Den har ju ock bragts till stånd under intimt samarbete med representanter för våra grannländer.

Redan med hänsyn härtill bör det vara uteslutet att nu ifrågasätta någon ändring i vår giftermålsbalks huvudgrunder. Men däremot anser jag det i hög grad påkallat att fästa riksdagens uppmärksamhet på den begränsning av tillämplighetsområdet för giftermålsbalkens bestämmelser om äkta makars förmögenhetsförhållanden, som påbjöds vid balkens stadfästande och ännu efter tolv år föranleder olägenheter.

Under utarbetandet av ifrågavarande bestämmelser uttalades från auktoritativt håll, att »det vore utan tvivel ur flera synpunkter önskligt, om de nya bestämmelserna angående makars rättsförhållanden kunde omedelbart vinna fullständig tillämpning även beträffande makar, som ingått äktenskap, innan den nya lagen trätt i kraft». Dess värre ansågs detta icke möjligt, och ett av huvudskälen var hänsyn till makarnas betalningsansvar, som förmenades icke kunna, för vad angick tidigare uppkommen gäld, regleras på ett för makarna tillfredsställande sätt utan att borgenärernas rätt trädde för nära.

Resultatet blev, att den äldre giftermålsbalkens förmögenhetsordning — denna samma ordning, vars otidsenlighet och bristfällighet dock ansetts göra den nya lagstiftningen så angelägen — i huvudsak bibehållits för de äldre äktenskapen. Således råder på detta område ingen rättsenhet i vårt land; två i grund skilda system gälla vid sidan om varandra, det ena för alla nyare äktenskap (ingångna efter 1920 års slut) och vissa av de äldre, det andra åter för det stora flertalet av de äldre (före år 1921 ingångna) äktenskapen. Och denna dubbelordning skall fortsätta ett gälla, så länge något av äktenskapen i sistnämnda grupp finnes kvar, vilket utan överdrift kan antagas bli fallet ännu 35 å 40 år fram i tiden. Ja, ytterligare många år framåt blir att räkna med tillämpning av den äldre förmögenhetsordningen; den arvsrätt, som tillkommer barnlös änking eller änka, framskjuter tillämpligheten av den äldre ordningens giftoräts- och vederlagsregler ända till boutredningen

efter de längst levande barnlösa, före år 1921 gifta änkringarna eller änkor. Ännu efter mer än femtio år torde vi alltså böra tänka oss den äldre giftermålsbalkens stadganden en och annan gång bragta i tillämpning.

I betraktande härav kan man ej slå sig till ro med en hänvisning till att olägenheterna av dubbelordningen snart nog komma att försvinna av sig själv.

Hur stor olikheten mellan de två förmögenhetsordningarna är skulle kräva en hel avhandling att fullständigt beskriva. Här torde vara nog att påpeka några av de mera framträdande skiljaktigheterna.

I ett äktenskap med den äldre ordningen kan ena maken ej med laglig verkan giva något till den andre, ej ens en anspråkslös julklapp. Den nya ordningen tillåter gåvor mellan makar.

Äktenskap med den äldre ordningen utgör hinder mot att hustrun idkar handel eller annat näringsyrke, så vida ej mannen tillåter det och ikläder sig ansvarighet för hustruns förbindelser. Detta har ingen motsvarighet i äktenskap med den nya ordningen.

För skulder, som en man i ett äldre äktenskap ådrager sig genom inköp på kredit av kläder, tobak, läkemedel eller dylikt åt sig själv, eller genom hyreskontraktet för familjens bostad, eller genom lån för anskaffning av inventarier, kan betalning uttagas ur makarnas alla tillgångar, med undantag blott för hustruns enskilda egendom. I ett äktenskap med den nya ordningen äger hustrun för sådana skulder taga undan allt som tillhör henne; efter mannens död äger hon till och med gent emot borgenärerna göra anspråk på tillämpning av regeln om förbehåll för henne av egendom till 3,000 kronors värde.

Gäller åter en borgenärs krav betalning för kläder, som *hustrun* köpt på kredit (utan att det kan sägas vara till överdrivet höga belopp), så är i ett äktenskap med den äldre ordningen mannen betalningsskyldig, liksom om han själv gjort inköpet, medan hustrun ej kan tvingas att med egendom, som tillhör henne enskilt, betala mer än skuldens halva belopp. I ett äktenskap med den nya ordningen är däremot mannen i förevarande fall icke betalningsskyldig, utan hustrun skyldig att betala det hela.

Om en gift man försättes i konkurs, medför detta i ett äktenskap med den äldre ordningen, att även hustruns egendom skall avträdas till borgenärerna. Detta är icke fallet i ett äktenskap med den nya ordningen.

De nu angivna skiljaktigheterna, icke minst den sistnämnda, göra det angeläget att i varje särskilt fall kunna med visshet konstatera, huruvida ett äktenskap lyder under den äldre ordningen eller under den nya. I regel möter detta inga svårigheter; i ett och annat tillfälle är saken emellertid tvivelaktig. Så, om ett före år 1921 sammanvigt äkta par vunnit boskillnad i sammanhang med konkurs och — så som i dylikt fall är vanligt, på grund av den från konkursen undantagna egendomens obetydliga värde — underlåtit att verkställa skifte. Likaså, om paret levat åtskils under längre tid samt det därpå dömts till hemskillnad, men skifte förmenats vara obehövt, när vardera maken hållits för ägare till allt vad han respektive hon har i sin besittning. Särskilt i fall, sådana som det förra av dessa exempel, finnes en tydlig tendens att (i strid mot lagens ord) tillerkänna makarna förmånerna av den nya förmögenhetsordningen.

Det synes föreligga fullgod anledning att genom uttryckligt lagstadgande reglera förhållandet i sådana fall som nu nämnts, helst i den riktning, att den nya ordningens tillämpningsområde utvidgas.

Här är sålunda en punkt, i vilken enligt mitt förmenande en tilläggsbestämmelse till vår äktenskapslagstiftning är önskvärd.

En annan sådan punkt gäller utjämmandet för framtiden av skiljaktigheterna mellan den äldre förmögenhetsordningen och den nya. Då, såsom ovan

nämnts, hänsyn till makarnas betalningsansvar varit en huvudorsak till bibehållandet av den äldre ordningen, synes det böra vara ett önskemål att åtminstone för framtiden utesluta uppkomsten av *nya* skuldförhållanden av sådan natur, att borgenärerna i desamma skulle bli lidande på en ändring av vederbörande makars förmögenhetsordning till överensstämmelse med de nya reglerna. Av ifrågavarande natur torde framför allt de skuldförhållanden vara, som ingå under benämningen »mannens förvaltningsgäld» (äldre giftermålsbalken 11 kap. 3 §) och varpå exempel här ovan anförts. Dessa skulder förete nämligen den egendomligheten, att mannen genom sitt på egen hand gjorda betalningsåtagande lagligen kunnat ådraga makarna ett betalningsansvar, som sträcker sig utöver gränsen för vad han eljest förfogar över, utav tillgångarna i makarnas bo. Vardera maken har där sitt maktområde, äger råda över visst parti av tillgångarna, men nyss berörda lagbestämmelse har icke tagit hänsyn till denna fördelning i maktområden vid regleringen av betalningsansvaret för den s. k. mannens förvaltningsgäld. Det synes alltså även i och för sig befogat att inskränka området för detta betalningsansvar, som utgör ett så väsentligt hinder mot den nya förmögenhetsordningens allmängiltighet. Jag föreställer mig, att utan svårighet skulle kunna införas en sådan inskränkning av samma ansvar, som att mannen i ett äktenskap med den äldre ordningen ej skall hädanefter kunna genom betalningsåtagade utan hustruns medverkan bringa till stånd betalningsansvar utöver de tillgångar i makarnas bo, över vilka han äger råda. Genom en sådan regel skulle helt visst möjlighet öppnas att inom en icke allt för avlägsen tid genomföra en allmännare tillämplighet av den nya giftermålsbalkens förmögenhetsordning.

Den närmare utformningen av de nu såsom önskvärda angivna bestämmelserna torde rättast ske genom Kungl. Maj:ts försorg, och riksdagen torde därför böra hos Kungl. Maj:t anhålla om utarbetande och framläggande av de förslag, vartill det ovan anförda kan giva anledning.

Till en början vill utskottet i anslutning till motionen lämna en kortfattad redogörelse för de system, som beträffande de ekonomiska förhållandena mellan makar gälla enligt äldre och nya giftermålsbalken ävensom dessa systems tillämpningsområden.

Enligt *nya giftermålsbalken* gäller beträffande makars *egendom*, att vardera maken äger vad han vid äktenskapets ingående har eller sedermera förvärvar. Vid äktenskapets upplösning eller bodelning får maken emellertid avstå hälften av denna egendom till andra maken, om egendomen ej är av enskild natur. Makes egendom, vari sålunda giftorätt äger rum, kallas hans giftorättsgods. Enskild egendom är för det första egendom som genom äktenskapsförord förklarats skola vara enskild, för det andra egendom som make erhållit i gåva av annan än andra maken med villkor att den skall vara enskild eller som make bekommit genom testamente med sådant villkor eller som tillfallit make i arv och om vilken arvlåtaren genom testamente meddelat sådan föreskrift, samt för det tredje vad som trätt i stället för förut angiven egendom, såvida ej annorlunda föreskrivits genom den rättshandling, på grund av vilken egendomen är enskild. Annan ordning kan stadgas genom äktenskapsförord. I fråga om *förvaltningsrätten* gäller, att vardera maken råder över sin egendom, dock med vissa inskränkningar beträffande giftorättsgodset. Vad angår *ansvar för gäld* stadgas, att vardera maken med sitt giftorättsgods och sin enskilda egendom svarar för den gäld, som han gjort före

äktenskapet eller under dess bestånd. Är i äktenskapet gäld gjord av bägge makarna, svara de solidariskt därför. Samma gäller beträffande gäld, som ena maken gjort för den dagliga hushållningen m. m.

Å äktenskap, varå äldre giftermålsbalken är tillämplig, gäller beträffande makars *egendom*, att vardera maken har giftorätt till hälften i all boets lösa egendom och under äktenskapet förvärvat fast egendom. Enskild egendom är fast egendom, som endera maken före eller under äktenskapet ärvt eller förut förvärvat, samt egendom, som genom gåva eller testamente givits till ena maken med villkor att den skall tillhöra maken enskilt. Avvikelser från dessa regler kunna stadgas genom äktenskapsförord. Vad angår *förvaltningsrätten* tillkommer denna med vissa modifikationer mannen såväl beträffande det gemensamma boet som hustruns enskilda egendom. Före 1921 gällde beträffande hustruns förvaltningsrätt, att om genom äktenskapsförord vore stadgat, att hustrun tillhörig egendom skulle från mannens förvaltning undantagas eller sådant stadgande vore meddelat angående egendom, som genom gåva eller testamente givits till hustrun med villkor att tillhöra henne enskilt, skulle hustrun äga råda över denna egendom och avkomsten därav, om ej annorledes blivit om förvaltningen föreskrivet, ävensom att hustrun ägde råda över vad hon kunde genom eget arbete förvärva. Härutinnan har genom stadgandet i 5 § 5 mom. första stycket i lagen om införande av nya giftermålsbalken gjorts den utvidgning i hustruns förvaltningsrätt, att hon äger råda över egendom, som efter det nya giftermålsbalken trätt i kraft tillfaller henne genom arv, gåva eller testamente samt över avkastningen av sådan egendom, även om egendomen jämlikt äldre lag skolat stå under mannens förvaltning. Vidare må enligt andra stycket i samma moment makarna genom äktenskapsförord avtala, att hustrun skall råda över enskild egendom, som tillfallit henne innan nya lagen trädde i kraft. Slutligen fordras enligt 6 mom. i nämnda paragraf numera hustruns samtycke till vissa förvaltningsåtgärder av mannen. I fråga om *ansvar för gäld* finnas i 11 kap. äldre giftermålsbalken åtskilliga delvis mycket invecklade regler med hänsyn till vilken av makarna som gjort gälden och gäldens beskaffenhet. I vissa fall svarar för gälden all boets egendom, i andra fall endast enskild egendom o. s. v. I 3 § av nämnda kapitel, vilket lagrum särskilt beröres i motionen, stadgas:

För gäld, som i äktenskapet av mannen gjord är, svare samfällda boet och mannens enskilda egendom; dock skall ej, där gälden tillkommit av mannens särskilda vållande och förgörelse utan att hustrun därav nytta eller del haft, av samfällda boet svara mera än mannens andel däri.

Sistnämnda lagrum avser gäld i allmänhet, som mannen gjort under äktenskapet t. ex. för familjens uppehälle eller för idkande av affärsrörelse. För sådan gäld ansvarar mannens enskilda egendom och hela samfällda boet, således även hustruns giftorätt däri utan inskränkning, men ej hustruns enskilda egendom. Såsom exempel på gäld som tillkommit av mannens särskilda vållande och förgörelse utan att hustrun därav haft nytta eller del må anföras böter eller skadestånd för brottslig gärning ävensom skulder genom spel, spekulationsaffärer m. m. För denna gäld ansvarar blott mannens gifto-

rätt och enskilda egendom. Om det visas, att hustrun haft någon nytta av gälden eller del däri, går hennes giftorätt ej fri från ansvar därför.

I fråga om *äldre och nya giftermålsbalkens tillämpningsområden* givas bestämmelser i lagen om införande av nya giftermålsbalken. Nya giftermålsbalken är tillämplig på alla äktenskap, som ingåtts efter den 1 januari 1921. Vad angår äldre äktenskap gäller enligt 5 § i nämnda promulgationslag i princip nya giftermålsbalken beträffande makarnas personliga förhållanden samt äldre giftermålsbalken i fråga om makarnas ekonomiska förhållanden. Emellertid skall nya giftermålsbalken tillämpas i allo å äldre äktenskap, när i dessa all egendomsgemenskap mellan makarna är utesluten och hustrun själv äger förvalta sin egendom. Härom stadgas i 7 mom. i berörda paragraf. Första stycket i detta moment avser det fall att på grund av äktenskapsförord är stadgat, att all makarnas egendom skall vara enskild och hustrun själv förvalta sin egendom. Enligt andra stycket i samma moment skall, om makarna vunnit boskillnad på grund av ansökan, som gjorts efter det lagen den 1 juli 1898 om boskillnad trädde i kraft, eller om de vunnit hemskillnad, nya lagen tillämpas å deras ekonomiska förhållanden, *efter det skifte dem emellan ägt rum*. Vissa betydelsefulla modifikationer ha vidare i samma paragraf gjorts i de äldre reglerna om makarnas ekonomiska förhållanden i riktning mot det nya systemet, exempelvis den förut omnämnda, i 5 mom. stadgade utvidgningen av hustruns förvaltningsrätt.

Lagberedningen anför i sina motiv till 5 § i lagen om införande av nya giftermålsbalken bland annat följande:

Det vore utan tvivel ur flera synpunkter önskligt, om de nya bestämmelserna angående makars rättsförhållanden kunde omedelbart vinna fullständig tillämpning även beträffande makar, som ingått äktenskap, innan den nya lagen trätt i kraft. En sådan tillämpning har ock föreslagits av de danska och norska kommitterade. Beredningen har noga övervägt denna fråga men därvid funnit en allmän regel av sådant innehåll icke kunna tillstyrkas. Hinder möter enligt beredningens uppfattning att göra den nya lagen för Sveriges del tillämplig, så vitt angår makarnas egendomsförhållanden.

Enligt den äldre lagen utgör i regel makarnas egendom en komplex, som tillhör makarna gemensamt och står under mannens förvaltning, dock att hustrun förvaltar den egendom hon genom sitt arbete förvärvat. Därjämte kan emellertid vardera maken hava enskild egendom. För skulderna ansvara de särskilda egendomsmassorna eller delar därav enligt olika regler i fråga om olika arter av skulder. Den nya lagen åter låter vardera maken bliva ägare av den egendom han inför och lämnar ägaren förvaltningsrätt över sin egendom, varmed följer att vardera med sin egendom svara för sin gäld men i allmänhet ej för den andres. För att den nya lagen skulle kunna tillämpas, vore det nödvändigt, antingen att den gemensamma egendomen uppdelades mellan makarna, eller att den i sin helhet tillades en av dem. Att i alla äktenskap framtinga en uppdelning mellan makarna av den gemensamma egendom de vid lagens ikraftträdande hava, synes emellertid icke kunna ifrågasättas. De danska och norska förslagen gå icke heller denna väg utan behandla vardera maken såsom ägare av den gemensamma egendom han förvaltar, varav blir följden, att mannen skall anses såsom ägare av all gemensam egendom utom den, som hustrun genom sin förvärvsverksamhet vunnit. Förslaget härutinnan motive-ras därmed att, då mannen redan enligt den äldre lagstiftningen har förvalt-

ningsrätten över egendomen och således råder över den såsom en ägare samt hustrun enligt de nya reglerna vid en framtida bodelning får samma rätt till andel i egendomen som nu, någon reell förändring av betydelse i själva verket icke äger rum. Om detta ock må vara sant, så är det dock ur principiell synpunkt icke tillfredsställande att sålunda genom en lagändring förklaras, att det som enligt gällande lag tillhör bägge makarna gemensamt hädanefter skall vara den enes egendom, så mycket mera som regeln måste bli tillämplig även beträffande den egendom hustrun tidigare infört. Regeln synes vara stridande mot den allmänna grundsatsen, att en ny lag icke bör verka ändring i redan uppkomna rättsförhållanden. För att avvända denna anmärkning har enligt det norska förslaget vardera maken erhållit rätt att få den äldre lagen fortfarande tillämplig på makarnas äktenskap, om han gör anmälan därom, innan den nya lagen träder i kraft. Då det helt säkert i en mängd fall skulle undgå makarnas uppmärksamhet att en dylik rätt förefunnnes, bleve regeln, så vitt den avser att bevara makarnas redan vunna rätt, av tivelaktigt värde. Och i de fall då makarna finge kännedom om att det stode dem öppet att göra en dylik anmälan, skulle ofta slitningar mellan makarna kunna uppstå, om den ene mot den andres önskan ville begagna sig av rätten i fråga. Vad angår den svenska rätten, vars regler om ansvar för gälden äro vida mera ingående än de danska och norska reglerna i samma ämne, skulle det dessutom möta stora svårigheter att uppställa tillfredsställande regler angående betalning av den äldre gälden, särskilt vid konkurs. För närvarande skola makarna gemensamt försättas i konkurs, och därvid finnes tillfälle att utskifta de särskilda gäldsarterna på de egendomsmassor, vilka svara därför. Om den nya ordningen tillämpas, måste vardera maken för sig sättas i konkurs, och de försök, som inom beredningen företagits att under sådan förutsättning ordna gäldsbetalningen efter huvudsakligen samma grundsatser som förut gällt, hava icke lyckats. Om icke borgenärernas rätt skall trädas för nära, måste bägge makarna bli gemensamt ansvariga i åtskilliga fall, där ansvarigheten nu är delad. Detta skulle utom andra olägenheter föranleda, att det skydd de nuvarande gäldsreglerna för många fall bereda hustrun skulle borttagas.

Men om sålunda den gamla ordningen måst i princip bibehållas för de äldre äktenskapen, har beredningen låtit sig angeläget vara att söka genom särskilda modifikationer i de äldre reglerna i största möjliga omfattning bereda hustrun jämväl i de äldre äktenskapen de förmåner, den nya lagstiftningen avsett att giva henne. Såsom framgår av de särskilda i detta hänseende föreslagna stadgandena, kan på denna väg vinnas en högst betydande förbättring av hustruns rättsställning.

Mannens rätt att förvalta egendomen, i den mån den icke enligt den äldre lagen är undantagen från hans förvaltning, måste, såsom regel, fortfara, men i detta hänseende kunna vissa modifikationer göras i syfte att bereda hustrun en självständigare ställning. Har hustrun infört egendom av kommunikabel natur, som icke utgöres av hennes arbetsförtjänst, har denna egendom ingått i den av mannen förvaltade gemensamma egendomskomplexen; hustruns lott däri kan icke lösgöras från hans förvaltning utan en uppdelning, varom förut nämnts. Står åter hustrun enskilt tillhörig egendom under mannens förvaltning, möter ur nämnda synpunkt ej hinder att låta hustrun övertaga förvaltningen. Det har emellertid synt obilligt, att mannens förvaltning skall kunna mot hans vilja frångå honom. Det skulle ock kunna medföra avsevärda praktiska olägenheter, om hustruns under mannens förvaltning stående enskilda egendom skulle utsöndras och övertagas till förvaltning av henne. I avseende å sådan egendom har beredningen därför stannat vid att öppna möjlighet för makarna att genom äktenskapsförord avtala, att förvaltningen

skall övertagas av hustrun. Vad åter angår egendom, som efter den nya lagens ikraftträdande på grund av arv, gåva eller testamente tillfaller hustrun, finnes ej betänklighet mot att tillerkänna henne förvaltningsrätten, vare sig egendomen skall vara hennes enskilda eller den är av kommunikabel natur. Är egendomen av sistnämnda art, får den samma karaktär som den egendom hustrun genom eget arbete förvärvar. Hon äger råda över egendomen, och den svarar för sådan av henne stiftad gäld, som avses i 11 kap. 5 § äldre giftermålsbalken. Då egendomen är gemensam, svarar den emellertid även för all den gäld, för vilken sådan egendom häftar, således i allmänhet jämväl för den gäld mannen ensam under äktenskapet gjort. Med de system för gäldsansvar, som den nu gällande rätten har, kan denna konsekvens ej undgås.

Det hinder, som gestaltningen av makarnas förmögenhetsförhållanden enligt den äldre lagstiftningen lägger mot tillämpning å dessa förhållanden av den nya lagen, förefinnes icke, när på grund av äktenskapsförord egendoms-gemenskap mellan makarna är utsluten och hustrun själv förvaltar sin egendom. Detsamma gäller, om makarna vunnit boskillnad i överensstämmelse med 1898 års lag och sådan boskillnad gått i fullbordan genom skifte, eller om efter hemskillnad skifte ägt rum. Var och en av makarna har även i dessa fall sin egendom, som han förvaltar, och ändring i den sålunda uppkomna ordningen kan icke komma till stånd. Beredningen har därför föreslagit det stadgandet, att i nu omnämnda fall den nya lagen skall även i eljest undantagna delar tillämpas.

Första lagutskottet yttrade vid 1920 års riksdag beträffande förslaget till lag om införande av nya giftermålsbalken, att utskottet funne detta lagförslag väl lösa uppgiften att med avseende å äktenskap, som ingåtts före den nya lagens trädande i kraft, genomföra dess principer, såvitt det låte sig göra utan obehörigt intrång å regeln, att en ny lag icke finge verka ändring i redan uppkomna rättigheter och skyldigheter.

Det må här erinras om, att *danska* äktenskapslagen av år 1925 och *norska* äktenskapslagen av år 1927 helt tillämpas på äldre äktenskap. Enligt *danska* lagen ägde emellertid makarna i samband med lagens ikraftträdande genom äktenskapsförord bestämma, att äldre rätt skulle tillämpas. Samma möjlighet lämnade den *norska* lagen genom begäran hos rätten. Den *finska* äktenskapslagen av år 1929 överensstämmer i detta hänseende i princip med den svenska lagen.

Förslag att införa nya giftermålsbalkens regler om makarnas ekonomiska förhållanden för alla äldre äktenskap framlades i en uppsats av statsrådet *Osten Undén* i Svensk Juristtidning år 1928.¹ Däri angav denne såsom en tänkbar lösning i fråga om uppdelningen av makarnas samfällda egendom, att denna delning skulle ske med hänsyn till vilken av makarna, som förvärvat egendomen. Beträffande makarnas gäld anvisades den utvägen att borgenärerna skulle erhålla rätt att under en till vissa år fastställd övergångstid ordna sina mellanhavanden med makarna, varefter nya giftermålsbalken härutinnan skulle kunna bli obetingat gällande. Över detta förslag gjordes samma år i tidskriften uttalanden av en del jurister, och anfördes härvid åtskilliga skäl

¹ Svensk Juristtidning 1928, s. 28 ff.

för och emot reformen.¹ Frågan upptogs ånyo till behandling i en uppsats i nämnda tidskrift år 1930 av professor *C. G. Björling*.² Denne tillstyrkte reformen men föreslog, att delningen av makarnas egendom borde efter danskt och norskt mönster ske med hänsyn till vilken av makarna, som haft förvaltningsrätten över egendomen. Vad borgenärernas anspråk beträffade borde man försöka i görligaste mån bibehålla desamma — till den del de redan uppkommit — i den omfattning äldre giftermålsbalken erkände dem.

Utskottet. Utskottet vill ingalunda förneka, att åtskilliga olägenheter äro förenade med den av motionären klandrade dubbellagstiftningen å äktenskapsrättens område. Såsom en viktig rättsgrundsats gäller dock, att ny lag icke må verka ändring i redan uppkomna rättsförhållanden. Med hänsyn härtill funno sig statsmakterna vid nya giftermålsbalkens införande böra framgå med stor varsamhet ifråga om den nya lagens tillämpning på äldre äktenskap. I denna anda tillskapades den nya giftermålsbalkens övergångsbestämmelser. Och det torde icke utan fog kunna sägas, att just dessa övergångsbestämmelser med deras hänsynstagande till redan bestående äktenskap verksamt bidrogo till lagens antagande. Att nu avvika från den tankegång, som sålunda följts, vill utskottet icke tillråda. Med denna sin uppfattning saknar utskottet anledning att närmare ingå på motionärens särskilt gjorda hemställan om tillägg till 11 kap. 3 § äldre giftermålsbalken.

Beträffande vad motionären anført angående de i 5 § 7 mom. i lagen om införande av nya giftermålsbalken upptagna bestämmelserna om nya lagens tillämpning på äldre äktenskap vill utskottet erinra, att denna fråga i vad rörer boskillnad nyligen varit föremål för Högsta domstolens prövning i en dom den 26 oktober 1932.³ Av denna dom framgår, att för nya giftermålsbalkens tillämpning på äldre äktenskap efter boskillnad i samband med makarnas konkurs icke erfordras skifte mellan makarna, om konkursen ej lämnat överskott till dem. — Då hemskillnad oftast efterföljes av äktenskapskillnad, synes vad motionären i denna del anført sakna större praktisk betydelse och icke utgöra tillräckliga skäl för en lagändring. I sådant hänseende till äventyrs uppkommande rättstvister torde böra överlätas åt rätts-tillämpningen att lösa.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 24 april 1933.

På första lagutskottets vägnar:

A. ÅKERMAN.

¹ Svensk Juristtidning 1928, s. 509 ff.

² ' ' ' 1930, s. 321 ff.

³ Nytt Juridiskt Arkiv, Avd. I, 1932, s. 585 ff.

Vid detta ärendes behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Akerman*, *Klefbeck*, *Larson* i Lerdala*, *Svenson* i Eskhult, *Bissmark*, *Forssell**, *Branting** och *Halvarsson**;

från andra kammaren: herrar *Nilsson* i Antnäs, *Hedlund* i Östersund och *K. A. Westman*, fru *Östlund*, herrar *Olsson* i Rimforsa* och *Olsson* i Mellerud, fröken *Wellin* samt herr *Rosander*.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.